

Projekat "Regionalna mreža za razvoj kapaciteta u oblasti vodosnabdijevanja i tretmana otpadnih voda (RCDN)"

**Strategija zajedničkog zastupanja UVCG – ZOCCG
„Saradnja opština i vodovodnih društava“
Budva, 7. oktobar 2022. godine**

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Predstavnici lokalnih samouprava, vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti i njihovih asocijacija: Zajednice opština Crne Gore (ZOCCG) i Udruženja vodovoda Crne Gore (UVCG), okupljeni u Budvi, 7. oktobra 2022. godine na događaju „Strategija zajedničkog zastupanja UVCG – ZOCCG - Saradnja opština i vodovodnih društava“, razmatrajući odnose i okolnosti koji utiču na pružanje vodnih usluga kako u redovnim prilikama, tako i u svijetlu aktuelne zdravstvene, bezbjedonosne i energetske krize, saglasni su u sledećem:

1. Intenzivna komunikacija između jedinice lokalne samouprave pružaoci vodnih usluga je neophodna radi bržeg rješavanja izazova i problema u sektoru vodnih usluga. U tom pogledu, dokument „Saradnja jedinica lokalne samouprave i pružaoca vodnih usluga“, koji su pripremili ZOCCG i UVCG, biće koristan alat za razumijevanje uloga i međusobnih prava i odgovornosti.
2. Imajući u vidu da je Generalna skupština Ujedinjenih nacija proglasila dostupnost vode za piće i sanitarne potrebe esencijalnim ljudskim pravom neophodnim za ostvarivanje ostalih ljudskih prava i potreba, finansijska podrška jedinica lokalne samouprave ovom sektoru je neophodna, kako zakonska obaveza uspostavljanja tarifa sa punim pokrićem troškova ne bi ugrozila princip „priuštivosti“ vodnih usluga. U tom pogledu, potrebno je uspostaviti zakonske mehanizme, kojima će se omogućiti kako staranje o najugroženijim kategorijama korisnika vodnih usluga, tako i obezbijediti održivost pružaoca vodnih usluga. Potrebno je razmotriti pozitivna iskustva u drugim srodnim oblastima. Na primjer: model funkcionisanja komunalnih djelatnosti zajedničke komunalne potrošnje, predloženi model subvencionisanja nerentabilnih gradskih ili prigradskih saobraćajnih linija, namjenska dokapitalizacija pružalaca vodnih usluga i sl.
3. Sa druge strane, neophodno je da pružaoci vodnih usluga sprovedu racionalizaciju poslovanja, uz podršku osnivača i centralnog nivoa vlasti,. Instrument kojim se može to obezbijediti je uspostavljanje proaktivnih praksi upravljanja neprihodovanom vodom, uključujući i unapređenje investicionog održavanja. Realizovanje projekta „Zamjene azbestno-cementnih cijevi u vodovodnim sistema Crne Gore“ prepoznata je kao jedna od prioritarnih aktivnosti čijom realizacijom bi se značajno smanjio nivo neprihodovane vode, dok bi vodovodni sistemi koji nemaju gravitacioni pad ostvarili velike energetske uštede, što je posebno važno u periodu energetske krize.
4. Dodatni doprinos stabilizaciji poslovanja pružaoca vodnih usluga može biti kroz korišćenje vjetro i solarnog potencijala koji vodovodni sistemi i sistemi za prečišćavanja komunalnih otpadnih voda imaju. U tom pravcu, potrebno je razmotriti mogućnosti da, u skladu sa zakonskim okvirom, postanu kupci-proizvođači električne energije (tzv. prozjumeri), što bi ih učinilo energetske nezavisnijim i smanjilo ukupne troškove poslovanja.
5. Pokazalo se da finansijski jači sistemi imaju dovoljno internog potencijala da amortizuju posledice aktuelnih kriza, čime je strateško opredjeljenje za ukрупnjavanje ekonomski neodrživih vodovodnih sistema dobilo na značaju. Paralelno sa tim, neophodno je izvršiti profesionalizaciju upravljačkih organa pružaoca vodnih usluga.
6. Potrebno je da jedinice lokalne samouprave posebnu pažnju posvete tehničkim rješenjima prilikom projektovanja i izvođenju radova na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, kako njihovo funkcionisanje i redovno održavanje ne bi iziskivalo nesrazmjerno velike troškove. Posebno se apeluje na Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (MEPPU) da kroz Državni plan upravljanja otpadom predloži dugoročna i održiva rješenja tretmana kanizacionog mulja.

7. Primjena ekonomske regulacije vodnih usluga pokazala je normativne manjkavosti, te se iz tog razloga apeluje na MEPPU i Regulatornu agenciju za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti da kroz normativno unapređenje afirmišu metodološki pristup pružaoima vodnih usluga kao tehno-operativnim sistemima, a ne isključivo kao tržišnim subjektima. U tom smislu, potrebno je, između ostalog, integrisati princip sezonalnosti cijena, omogućiti diversifikaciju korisnika usluga na velike potrošače i male potrošače (u odnosu na vršni kapacitet povlačenja vode za piće odnosno ispuštanja otpadnih voda u kolektorski sistem), ali i omogućiti obavezne stalne rezerve (zbog spremnosti odgovora na havarije i nepredviđene okolnosti).
8. Doprinos ZOCC i UVCG jačanju kapaciteta jedinica lokalnih samouprava i pružaoa vodnih usluga je veliki, te je potrebno da u tom pravcu nastave svoje aktivnosti, a naročito u prepoznavanju problema koje njihove članice imaju u primjeni propisa i preduzmu aktivnosti za njihovo prevazilaženje. Kako bi UVCG postalo strateški partner centralnim vlastima u ovoj oblasti, potrebno je kroz zakonodavni okvir ili putem sporazuma o saradnji obezbijediti njegovu konsultativnu ulogu u procesu izrade i sprovođenja zakonskih propisa i akata koje donosi Regulatorna agencija.
9. U cilju prevazilaženja problema izazvanih aktuelnim krizama, apeluje se na MEPPU da u komunikaciji sa Ministarstvom finansija i Agencijom za zaštitu konkurencije, obezbijedi poreske olakšice za pružaoce vodnih usluga koji su zapali u poteškoće izazvane aktuelnom zdravstvenom, bezbjednosnom i energetsom krizom.